

FORUKO UDAL FUNTSAREN ISAD

Identifikazio-arloa

Erreferentziazko kodea	ES 48020 AHFB/BFHA U48906
Titulua	Foru Udal Artxiboa
Data(k)	1709 – 1940
Deskribapen maila	Funtsa
Deskribapen-unitatearen bolumena eta euskarria	<ul style="list-style-type: none"> – Metro linealak: 4,19 m/l – Kaxak: 33 – Liburu solteak: 2 – Espediente-kopurua: 559 Papera.

Testuinguru arloa

Ekoizlearen izena	Foruko Udala
Instituzio historia	<p>Forua Bizkaiko Busturialdea eskualdean dago, eta Gernika – Lumo barruti judizialekoa da.</p> <p>Foruko elizatea Busturiako merindadekoa zen, eta Bizkaiko Jaurerriko Batzarretako bosgarren eserlekua hartu zuen.</p> <p>Historiaurreko populatze-eremu batean dago, eremu horretako hainbat kobazulotan aurkitutako aurkikuntzen erakusgarri.</p> <p>Ginerradi haitzuloan, Atxa edo Artadi mendian, J. M. Barandiaranek fazies neo-eneolitikoen aztarnategi bat aurkitu zuen 1919an. Foruko Haitzean, instrumentuak eta zeramika hallstatikoa eta atzealdekoa. Atxetako aztarnategia, Upeta eta Asparro erreken artean, Barandiaranek ere aztertu zuen 1959ko udaberrian. Solutrensetik bizi ian da jendea bertan, hainbat gorabeherarekin.</p> <p>Foruko aztarnategia –Bizkaiko erromatar monumentu nagusia da, bai hedaturagatik, bai kontserbazio maila onagatik– 1982. urtean aurkitu zuten, hain zuzen ere Ereñoko marmol gorritz egindako bi epigrafe latindar bikain aurkitu zituztelako Elexaldeko muinoaren zorupean: San Gregorioren hileta-oroigarria eta San Martinen aldea. Erromatar portua eta inguru osoko administrazio- eta merkataritza-zentroa da.</p>

Instituzio historia	<p>Udalerrriaren izena latineko <i>forum</i> (foroa) hitzetik dator</p> <p>Herri-guneko toki nagusiak, Elexalde muinoaren gainean dagoenak, Claudio eta Neron enperadoreen erregealdietan izandako okupazioaren lehen zantzuak ditu (K.o. 41-68). Azterketa arkeologikoari esker dokumentatu ahal izan da 15 hektarea inguruko herri bat dagoela, eraikin isolatuz osatua, hegoaldeko hegalean banatuta, eta, aurrez zehaztutako hirigintza-plano bati jarraitu gabe, hesi edo horma batek mugatzen du.</p> <p>Tourseko San Martin tenpluak argi eta garbi erakusten du espazio hori Inperio Garaitik okupatuta egon zela, Kristo ondorengo I. mendetik gaur egunera arte. Hainbat garaitan erabilitako nekropoliak agerian geratzen dira tenpluaren zorupean.</p> <p>Bizkaiko Lur Lauan gertatzen den bezala, Erdi Aroko instituzionalizazio-prozesuan, Forua elizate bihurtu zen. Parrokia-eliza Tourseko San Martini eskainita dago (XVII. mendekoa).</p> <p>Behe Erdi Aroan Bizkaiko lurralde osoan izandako bando-kideen borrokak jasan behar izan zituen, Lur Lauan eta hiribilduetan bezala, baita mendeetan zehar lurraldeak izan zituen gatazka armatuak ere, XIX. mendeko gerra karlistak eta XX. mendeko Gerra Zibila bereziki.</p> <p>Bere ekonomia landatarra izan da, nekazaritzakoa, abeltzaintzakoa eta basokoa. Burdinolak eta errotak zituen. Gernikako itsasadarretik eta Urdaibaiko paduretatik gertu egoteak ere udalerrria itsas munduarekin lotzen du.</p> <p>Industrializazio-mugimendu handirik gabe, Gernikatik gertu egoteak biztanleria konstanteari eustea ahalbidetu dio, eta denboran etengabe hazi da.</p>
Artxibo historia	<p>Foruko elizateko agiriak udal artxiboan egon dira 1992an Bizkaiko Foru Agiritegi Historikora eramanez. Lekualdaketak, funtsean, 1940. urtea baino lehenagoko dokumentazio historikoa ekarri zuen, eta gainerako dokumentuak udal-artxiboan daude.</p> <p>Gogoratu behar da Forua elizatea Gernikan sartu zutela, eta, beraz, eten bat dagoela dokumentuen ekoizpenean. Anexioan (1966-1986), agiritegi herriko artxiboan egon zen, eta elizara itzuli zuten, bere izaera juridikoa berreskuratu zuenean.</p>

Artxibo historia	<p>Bizkaiko Foru Aldundiko Ondare Historikoaren Zerbitzuak dokumentazioa lekualdatu aurretik egindako txostenaren arabera, XIX. mendearen amaierako dokumentazio gehiena desagertu da. Artxiboa gela bereizi batean zegoen, egoera onean. Dokumentazioa zenbatu eta ordenatutako kutxetan instalatuta zegoen. Gernikari anexionatu baino lehenagokoa lekualdatu zen bezala zegoen. Berriena ere kutxa zenbakidunetan jarri zuten.</p> <p>Artxiboko bi aldeek kontsultarako fitxategi bat zuten, dokumentaziorako sarbide azkarra ahalbidetzen zuena, baina zati zaharrenarentzat ez zen osoa. Antolamendua Madrilgo sailkapen-taularen arabera egin zen.</p>
Sarrera modua	<p>BFAHn gordailatutako dokumentazioa 1992ko irailaren 30ean sartu da, Bizkaiko Foru Aldundiak eta Foruko Udalak urte horretako abenduaren 10ean sinatuko zuten lankidetzahitzarmena betez.</p>

Eduki eta egitura arloa

Irismena eta edukia	<p>Foruko elizateak eta Udalak 1606 eta 1940 artean sortutako dokumentazio historikoa eta 1967. urtera arteko errekrutatze-espeditentak. Horrez gain, kutxa bat ere badago, Udal Epaitegiaren 7 dokumenturekin, 1877 eta 1895 bitartekoak.</p>
Balorazioa, hautaketa eta ezabaketa	<p>Kontserbazio iraunkorreko dokumentazioa.</p>
Sarrera berriak	<p>Beste hitzarmen bat sinatuz gero, sarrera berriak egon daitezke.</p>
Erakundea	<p>Dokumentazioa Udal Artxibozainen Lantaldearen sailkapen-koadroaren bidez antolatu da, serie batzuekin handituta.</p> <p>Koadroa BFAHn dauden udalerrri guztietarako erabiltzen da, eta, beraz, baliteke udalerrri horretan sortutako dokumentazioaren artean serie batzuk ez islatzea.</p> <p>Gobernuaren, Idazkaritzaren eta Udal Administrazioaren eta Ogasunaren jarduerak hartzen ditu, honela:</p> <ul style="list-style-type: none">– Gobernua: 32 dokumentu 1806 eta 1940 bitartekoak.– Idazkaritza: 330 dokumentu 1736 eta 1940 bitartekoak.– Ogasuna: 190 dokumentu 1606 eta 1940 bitartekoak.

Sartzeko eta erabiltzeko baldintzen arloa

Sartzeko baldintzak	Sarrera askea. Salbuespenetarako, ikus Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoaren ISAD.
Erreproduktzio baldintzak	Erreproduktzio askea. Salbuespenetarako, ikus Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoaren ISAD.
Dokumentuen hizkuntza/idazkera	Gaztelania.
Ezaugarri fisikoak eta baldintza teknikoak	Kontserbazio-egoera, oro har, ona da.
Deskribapen tresnak	Dokumentazio guztia katalogatuta dago, eta Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoko Udal Atalak erabiltzen dituen deskribapen-tresnen bidez eskura daiteke: <ul style="list-style-type: none"> a. Sailkapen-koadroa. b. ARWE datu-basea, artxiboari buruzko katalogazioa kudeatzeko. Hainbat sarbide-puntu eta onomastika, toponimia eta gaikako indize ditu. c. ARIT datu-basea, kanpo-kontsultarako, aurrekoaren informazio eta sarbide berarekin.

Lotutako dokumentazio arloa

Jatorrizko dokumenturik ote dagoen eta horien kokalekua	Dokumentazio guztia originala da.
Kopiarik ote dagoen eta horien kokalekua	Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoa gordetzen duen dokumentazioaren zati bat digitalizatzen eta Interneten erabiltzaileen eskura jartzen ari da. Sarbidea ARITen datu-basea ren bidez ere egiten da: Akta-liburuak, 1830 baino lehenagoko dokumentazioa, 1900 baino lehenagoko dokumentazioa (planoak barne), eta 1910 baino lehenagoko biztanleen erroldak digitalizatu dira.
Argitalpenei buruzko oharra	Foruko Udalarekin lotutako dokumentu-iturriak daude BFAHren ataletan, batez ere administrazio-atalean eta atal judizialean. Udalak 1941etik gaur egun arte sortutako dokumentazioa udaletxean gordetzen da.
Argitalpenei buruzko oharra	Prado Antúnez, Ana Isabel (1997). Forua-Murueta: Azterketa historiko-artistikoa. Bizkaiko herrien monografiak. Bizkaiko Foru Aldundia. Bilbo.

Oharren arloa

Oharrak	Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoko Udal Atalak artxibo historikoaren funtzioa betetzen du funtsak gordailutu dituzten udalerrientzat.
---------	--

Kontrol arloa

Artxibozainaren oharra	Actuaciones Culturales Estrategicas 4, S.L. enpresak Bizkaiko Agiritegi Historikoko Bizkaiko Administrazioaren atalerako egindako deskribapena, enpresako teknikariak gainbegiratuta.
Arauk edo erregelak	General International Standard Archival Description, Second Edition, ISAD (G) (Deskribapen Artxibistikorako Nazioarteko Arau Orokorra. Deskribapen Arauen Batzordeak 1999ko irailaren 19an Stockholmen (Suedia) egindako Artxiboen Nazioarteko Kontseiluan onartua. Madril. 2000.
Deskribapenaren data	2020/01/20